

Шовкун Ю.І.

кандидат юридичних наук,

*докторант відділу організації освітньо-наукової підготовки
Харківський національний університет внутрішніх справ*

ЗМІСТ ТА ВИДИ СПЕЦІАЛЬНИХ ОБМЕЖЕНЬ ДЛЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ОКРЕМИХ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ

Правовий режим проходження публічної служби характеризується наявністю в нормах чинного законодавства України відповідних правил (принципів, стандартів), яких повинні дотримуватися усі особи, уповноважені на виконання функцій держави та місцевого самоврядування. В науковій літературі вищевказані правила отримали назву «обмеження», що за своїм змістом представляють собою санкціоновані державою вимоги (заборони, правила та настанови) до професійної діяльності публічних службовців та їх приватного життя, що мають специфічний зміст обумовлений сферою суспільних відносин їх об'єктивізації та суб'єктного поширення, на дотримання яких особа погоджується добровільно, займаючи посаду в органах публічної адміністрації, а наслідком їх порушення є притягнення такої особи до юридичної відповідальності.

Разом із цим слід відмітити, що обмеження для публічних службовців характеризуються своєю неоднорідністю – деякі з них є загальними (універсальними) та застосовуються до всіх категорій уповноважених осіб, інші – є специфічними і, в основному, діють по відношенню до окремих категорій посадових осіб (поліцейських, суддів, прокурорів, працівників інших правоохоронних органів). Якщо говорити про загальні обмеження, то вони досить чітко визначені у профільних законах та інших нормативних актах держави. В той же час питання аналізу сутності та видів спеціальних обмежень переважно залишається поза увагою науко-

вої спільноти, що надає цій роботі відповідної актуальності.

Питанням проходження публічної служби в окремих органах державної влади, зокрема, правоохоронних в свій час були присвячені наукові доробки П. О. Комірчого, В. М. Столбового, М. М. Прокофєва, В. Я. Малиновського [1, с. 74; 2, с. 152; 3, с. 80-81; 4, с. 161-200]. Існують також праці, в яких досліджуються такі підвиди публічної служби, які військова служба [5, с. 128; 6, с. 374-375], публічна служба в органах прокуратури [7, с. 110], в органах судової влади [8, с. 150] та ін. В той же час, на наш погляд, у вказаних наукових працях автори недостатньо були зосереджені на спеціальних обмеженнях для відповідних публічних службовців, обмежуючись, переважно, питаннями дотримання антикорупційного законодавства та загальних етичних положень під час проходження публічної служби. Таким чином зміст, види та особливості застосування спеціальних обмежень до окремих категорій публічних службовців все ще вимагає належного наукового опрацювання та аналізу.

Стаття 61 Закону України «Про Національну поліцію» містить певну кількість юридичних фактів, що по суті виступають обмеженнями для проходження служби в органах поліції: 1) визнання поліцейського обмежено чи повністю недієздатним; 2) притягнення поліцейського до адміністративної відповідальності за проступок, пов'язаний із корупцією; 3) наявність у працівника поліції захворювання, що перешкоджає його службі

в поліції; 4) наявність у працівника поліції громадянства іноземної держави тощо [9]. Крім вказаних обставин, стаття 61 також містить прямі заборони – набуття поліцейським членства в політичних партіях та організацію та участь в страйках. Крім цього працівнику поліції також забороняється в своїй діяльності використовувати будь-які предмети, на яких зображена символіка політичних партій, а також під час виконання службових повноважень висловлювати особисті думки та ставлення до політичної діяльності будь-яких суб'єктів цього процесу [9]. Дотримання цього принципу має сприяти тому, що поліцейський, як публічний службовець, буде однаково виконувати свої обов'язки керуючись виключно законом, а не політичною доцільністю чи партійною належністю.

Наступним слід розглянути обмеження встановлені правилами етичної поведінки поліцейських. На нашу думку вони також виступають в якості спеціальних, оскільки є дотичними виключно до діяльності органів поліції та впливають із специфіки реалізації поліцейським свої повноважень під час проходження служби. Аналіз змісту цих правил дозволяє зробити висновок, що вони викладені у декількох формах: прямої заборони (пункт 2, розділу II): сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання; розголошувати та використовувати інформацію з обмеженим доступом; перебувати на службі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння; бути зверхнім, погрожувати, іронізувати, використовувати ненормативну лексику та допускати дискримінацію в будь-якій формі. обмеження права (пункт 4 розділу V, пункт 1 розділу III): поліцейський не має права обмежувати свободу людини, крім як на підставах та в порядку, визначених законом; керівник органу (підрозділу) поліції не має права: перекладати свою відповідальність на підлеглих; використовувати службове ста-

новище в особистих інтересах або інтересах третіх осіб; проявляти зарозумілість, грубість, некоректність стосовно підлеглих [10].

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що спеціальні обмеження для поліцейських, насамперед, пов'язані із специфікою їх діяльності, що характеризується можливістю застосовувати владні повноваження від імені держави (переконання, примус), систематичним спілкуванням із представниками громадськості, притягненням осіб до відповідальності відповідно до закону.

Аналіз положень Закону України «Про прокуратуру» дає змогу виокремити наступні спеціальні обмеження, що існують в процесі проходження публічної служби в цих органах: 1) заборона публічного висловлювання сумнівів щодо правосудності судових рішень поза межами процедури їх оскарження у порядку, передбаченому процесуальним законом; 2) заборона належати до політичної партії, брати участь у політичних акціях, мітингах, страйках [11].

Аналогічно до Закону України «Про Національну поліцію», в Законі України «Про прокуратуру» встановлені обмеження щодо подальшого проходження служби в органах прокуратури: у разі набрання законної сили судовим рішенням про притягнення прокурора до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язане з корупцією; у разі набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього; у разі припинення громадянства України або набуття громадянства іншої держави.

В частині положень етичних правил, відмітимо, що Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів від 27.04.2017 частково повторює положення Закону України «Про прокуратуру» щодо заборони страйків, участі в роботі політичних партій, а також загальні обмеження для державних службовців, передбачених Законом України «Про запобігання корупції»: уникнення конфлікту інтересів, заборона суміщення посад, заборона використання службового становища в приватних

цілях, своєчасно подавати декларацію про майно та доходи та ін. [12].

В той же час кодекс містить деякі особливі правила поведінки прокурорів, що фактично встановлюють обмеження її зовнішнього виявлення. Так, ці правила чітко не мають назву обмежень чи заборон, в той же час вони встановлюють межі такої поведінки або вчинення дій, недотримання яких тягне за собою негативні наслідки: 1) дотримання під час виконання службових обов'язків ділового стилю одягу (ст. 20); 2) додержання загальноновизнаних норм моралі та поведінки, забезпечення коректної та демонстрація компетентності, виваженості, вимогливості та принциповості, що базуються на вимогах закону (ст. 25); 3) дотримання пристойної поведінки (ст. 25, 31); 4) утримання від офіційних висловлювань, міркувань та оцінок з питань, розгляд яких не належить до його компетенції. Надання в офіційних виступах у ЗМІ достовірної та виваженої інформації, ведення дискусій відповідно до принципів виваженості та коректності висловлювань (ст. 28) [12]. Таким чином, майже аналогічно до служби в системі Національної поліції України служба в органах прокуратури накладає на працівників спеціальні обмеження. Наприклад, заборона на політичну діяльність та участь в страйках пов'язана із дотриманням принципів політичної нейтральності та недискримінації. Разом із цим спеціальні етичні обмеження пов'язані із участю прокурора в судових засіданнях, його взаємодії із органами державної влади, ЗМІ, громадянами тощо.

Далі слід перейти до особливостей обмежень, що існують під час проходження в органах судової влади, адже саме ця сфера має особливий механізм правового регулювання, що реалізується не тільки в законах та підзаконних актах, але й в змісті Основного закону та актах, прийнятих органами суддівського самоврядування. Стаття 54 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» встановлює певні специфічні правила (юридичні факти), що мають форму неявних обмежень, що не

дозволяють судді обіймати посаду: виявлення обставин, що не дозволяють судді перебувати на посаді відповідно до Закону України «Про очищення влади» [13]; зайняття адвокатською діяльністю; наявність членства в політичній партії чи професійній спілці; участь у політичних акціях, мітингах, страйках; набуття статусу кандидата на виборні посади в органах державної влади (крім судової) та органах місцевого самоврядування, а також участь у передвиборчій агітації [14]. Додатково відмітимо, що статтею 62 цього ж закону встановлено обмеження перебування судді на посаді у випадку неподання ним декларації доброчесності або несвоєчасне її подання чи надання в ній неправдивих чи неповних тверджень. Таке обмеження є специфічним саме для суддівського корпусу, що, безумовно, діє можливість виокремити його серед інших.

Щодо етичних обмежень слід дослідити норми Кодексу суддівської етики 2013 року. Цей нормативний документ містить положення, що встановлюють етичні стандарти, пов'язані із статусом судді, серед яких доцільно згадати: заборону публічних заяв та коментарів у ЗМІ відносно справ, які розглядаються судом; заборону піддавати сумніву судові рішення, що набрали законної сили (ст. 12); обмеження поведінки, дій або висловлювань (ст. 13); обмеження позапроцесуальних взаємовідносин з іншими особами, якщо вони мають відношення до розглядуваної справи (ст. 14); обмеження щодо участі у громадській діяльності та публічних заходах (ст. 17); обмеження на розміщення та коментування інформації в соціальних мережах та мережі Інтернет (ст. 20) [15]. Отже, спеціальні обмеження для публічних службовців в сфері судової влади також мають свою особливість, що зумовлено правовим статусом суддівського корпусу. Поряд із звичними для поліцейських та прокурорів обмежень щодо політичної діяльності та страйків, щодо суддів існують окремі обмеження, пов'язані із зайняттям адвокатською діяльністю та неможливістю бути кандидатом на виборні посади. В свою

чергу, кодекс суддівської етики містить низку обмежень, серед яких варто виділити визначення етичних меж поведінки судді, в т.ч., що стосуються користування мережею Інтернет, соціальними мережами та позапроцесуальному спілкуванню із іншими учасниками справи.

Наступним вважаємо доцільним проаналізувати спеціальні обмеження, які встановлені для публічних службовців спеціалізованих антикорупційних органів, що були створені в національній правоохоронній системі після Революції Гідності – Державно бюро розслідувань України (далі – ДБР України), Бюро економічної безпеки України (далі – БЕБ України) та Національного антикорупційного бюро України (далі – НАБУ).

На працівників ДБР України поширюються загальні обмеження та вимоги, встановлені Законом України «Про запобігання корупції». В той же час стаття 15 інституційного закону про ДБР України встановлює для його працівників такі обмеження: 1) бути членами і брати участь у створенні чи діяльності політичних партій; 2) бути повіреними третіх осіб у справах ДБР України; 3) використовувати ДБР України, його працівників та майно у партійних, групових чи особистих інтересах. Крім цього спеціальним обмеженням, порушення якого може вплинути на подальше проходження служби є вимога щорічного проходження психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа [16].

Якщо розглянути норми Правил професійної етики працівників ДБР України то можна виділити такі обмеження для його працівників під час проходження служби: 1) вони не мають права бути членами і брати участь у створенні чи діяльності політичних партій, їм заборонено у будь-який спосіб використовувати своє службове становище в політичних цілях; 2) виступи працівників ДБР України у засобах масової інформації (далі – ЗМІ) мають відбуватися через підрозділ по роботі з громадськістю або за його погодженням, при чому ці виступи мають бути достовір-

ними (без припущень) та виваженими; 3) працівники ДБР України не мають допускати в т.ч. у позаробочий час, дій і вчинків, які можуть негативно вплинути на репутацію ДБР України; 4) при використанні соціальних мереж створення особистих акаунтів допускається тільки в тому випадку, якщо це унеможливає ідентифікацію особи, як працівника бюро; 5) в робочий час заборонено виконувати діяльність або давати підлеглим відповідні вказівки чи доручення на виконання посадових обов'язків; 6) слід дотримуватися відповідного стилю одягу, що відповідатиме характеру діяльності працівника [17].

Для працівників Національного антикорупційного бюро статтею 12 профільного закону «Про Національне антикорупційне бюро України» встановлюються ідентичні обмеження із працівниками ДБР України щодо політичної нейтральності та добросовісності [18]. Разом із цим не можемо не відмітити положення Кодексу етики працівників Національного антикорупційного бюро України, які на наш погляд, містять досить коректні формулювання таких обмежень, причому викладених не у формі юридичних фактів, позитивних правил, а саме як обмеження – тобто у формі заборон. Серед основних етичних обмежень для працівників бюро доцільно виділити наступні: 1) співробітники бюро мають утримуватися від вираження або демонстрації власних політичних поглядів; 2) в процесі спілкування вони дотримуються високої культури комунікації та не можуть вживати підвищену інтонацію та нецензурну лексику; 3) під час своєї діяльності працівники не допускають проявів байдужості, свавілля та не провокують своїх колег та інших осіб на агресію чи протиправну поведінку; 4) працівник бюро не використовує складні матеріальні чи особисті обставини інших осіб або інші протизаконні заходи для досягнення своїх професійних чи особистих цілей; 5) працівникам бюро заборонено надавати відомості про проходження служби та належить

обережно і відповідально використовувати соціальні мережі; б) заборонено поширювати аморальну інформацію або дані образливого характеру, що шкодить іміджу Національного антикорупційного бюро; 7) в процесі професійної діяльності працівники мають дотримуватися офіційно-ділового стилю в одязі [19].

Відповідно до статті 20 Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» від 28.01.2021 № 1150-IX працівники бюро не мають права бути членом або брати участь у створенні чи діяльності політичних партій, організувати або брати участь у страйках а також бути представниками третіх осіб у справах БЕБ України [20]. В цьому аспекті слід звернути увагу на те, що закони України «Про Державне бюро розслідувань», «Про Національне антикорупційне бюро» та «Про бюро економічної безпеки» декларуючи однаковий підхід до вищезазначених обмежень не уніфіковані між собою.

Так пункт 2 статті 15 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» не містить обмежень відповідно до яких працівники ДБР України не мають права організувати або брати участь у страйках, на відміну від працівників БЕБ України та НАБУ. У працівників БЕБ України відсутнє обмеження щодо використання бюро, його працівників та майно у партійних, групових чи особистих інтересах, на відміну від наявності цього обмеження в ДБР України та НАБУ. Закони «Про Державне бюро розслідувань» та «Про Національне антикорупційне бюро» містять обмеження щодо неможливості бути повіреним у справах своїх органів, в той же час, як в системі БЕБ України мова йде про представника в справах бюро. На цій підставі вважаємо, що зазначена ситуація потребує відповідного виправлення шляхом уніфікації вказаних положень.

У 2022 році керівництвом БЕБ України були затверджені Правила професійної етики працівників БЕБ України, які також як й інші подібні нормативно-правові акти містять низку обмежень, що розповсюджуються на

працівників бюро, зокрема: 1) обмеження на ведення політичної діяльності (демонстрація політичних поглядів, політична агітація, вплив політичних поглядів на виконання обов'язків, членство в політичних партіях); 2) обмеження на публічні виступи та оприлюднення інформації (здійснюють або за погодженням з Директором БЕБ України, або уповноваженим підрозділом); 3) обмеження негативної комунікації (стриманість, виваженість, уникнення конфліктів, приниження честі та гідності, нецензурних висловлювань); обмеження загальної організації праці (діловий стиль одягу, вчасне прибуття на робоче місце, перепускний режим, обмеження щодо здійснення інших дій не пов'язаних із посадовими обов'язками) [21].

Висновки. На підставі проведеного наукового аналізу сутності та видів спеціальних обмежень для певних категорій публічних службовців доцільно зробити наступні висновки та узагальнення.

1. Особливістю спеціальних обмежень для публічних службовців є те що вони обумовлені специфікою проходження публічної служби в окремих державних органах, наявністю галузевих нормативних актів, що регулюють правовий статус таких службовців, сформованою корпоративною етикою.

2. Основними ознаками спеціальних обмежень для публічних службовців можна визначити наступні: 1) формально визначені чинними нормативними актами та підзаконними актами відповідних державних органів виданими в межах повноважень; 2) встановлюють межі та зміст поведінки окремих категорій публічних службовців; 3) викладаються у формі заборон або певних позитивних правил (стандартів); 4) в основному мають наслідком притягнення публічного службовця до дисциплінарної відповідальності, в. т.ч. аж до звільнення особи із публічної служби.

3. Серед основних видів спеціальних обмежень, які застосовуються під час проходження служби для публічних службовців слід виділити наступні: обмеження щодо

політичної діяльності: заборони на членство в політичних партіях, публічні висловлювання політичних поглядів, використання партійної символіки, участь в політичній агітації, організації та участі в страйках, неможливості бути кандидатом на виборні посади; обмеження підтвердження доброчесності, які мають наслідком звільнення із публічної служби: незаповнення декларації доброчесності, відмова від проходження поліграфічного дослідження; обмеження в сфері міжособистісної комунікації: заборони на виявлення невитриманості, застосування нецензурної лексики, провокацію конфліктів, висловлювання погроз, вчинення аморальних дій, приниження честі та гідності, обмеження в виборі одягу під час виконання службових повноважень.

4. Положення чинного законодавства та відомчих нормативно-правових актів з питань проходження публічної служби потребують

відповідного переосмислення та удосконалення в частині: виділення окремих статей (розділів) в яких буде врегульовано перелік, зміст та порядок дій спеціальних правових обмежень для окремих категорій публічних службовців. Причому вказані обмеження мають бути встановлені для різних етапів її здійснення: обмеження щодо вступу, обмеження під час проходження, обмеження після звільнення; забезпечення більш коректної форми формулювання спеціальних обмежень з тим, щоб при застосуванні відповідних статей були зрозумілі межі та форми небажаної поведінки публічного службовця тощо.

З наведеного вище слід констатувати наявність низки недоліків у процесі адміністративно-правове регулювання обмежень під час проходження публічної служби, а тому вироблення шляхів усунення таких недоліків можна визначити як перспективний напрям подальших досліджень.

Анотація

У статті з'ясовано зміст і види спеціальних обмежень для публічних службовців окремих державних органів, на підставі чого вироблено наступні положення.

1. Особливістю спеціальних обмежень для публічних службовців є те що вони обумовлені специфікою проходження публічної служби в окремих державних органах, наявністю галузевих нормативних актів, що регулюють правовий статус таких службовців, сформованою корпоративною етикою.

2. Основними ознаками спеціальних обмежень для публічних службовців можна визначити наступні: 1) формально визначені чинними нормативними актами та підзаконними актами відповідних державних органів виданими в межах повноважень; 2) встановлюють межі та зміст поведінки окремих категорій публічних службовців; 3) викладаються у формі заборон або певних позитивних правил (стандартів); 4) в основному мають наслідком притягнення публічного службовця до дисциплінарної відповідальності, в. т.ч. аж до звільнення особи із публічної служби.

3. Серед основних видів спеціальних обмежень, які застосовуються під час проходження служби для публічних службовців слід виділити наступні: обмеження щодо політичної діяльності: заборони на членство в політичних партіях, публічні висловлювання політичних поглядів, використання партійної символіки, участь в політичній агітації, організації та участі в страйках, неможливості бути кандидатом на виборні посади; обмеження підтвердження доброчесності, які мають наслідком звільнення із публічної служби: незаповнення декларації доброчесності, відмова від проходження поліграфічного дослідження; обмеження в сфері міжособистісної комунікації: заборони на виявлення невитриманості, застосування нецензурної лексики, провокацію конфліктів, висловлювання погроз, вчинення аморальних дій, приниження честі та гідності, обмеження в виборі одягу під час виконання службових повноважень.

Ключові слова: спеціальні обмеження, публічна служба, державна служба, правоохоронні органи, поліція, прокуратура, суд, Бюро економічної безпеки України, Державне бюро розслідувань України, Національне антикорупційне бюро України.

Shovkun Yu.I. Content and types of special restrictions for public officers of certain state bodies

Summary

The article clarifies the content and types of special restrictions for public servants of individual state bodies, on the basis of which the following provisions have been developed.

1. The peculiarity of special restrictions for public servants is that they are determined by the specifics of public service in certain state bodies, the presence of industry regulations regulating the legal status of such servants, and corporate ethics.

2. The main features of special restrictions for public servants can be defined as follows: 1) formally defined by current normative acts and by-laws of relevant state bodies issued within the scope of authority; 2) establish the limits and content of the behavior of certain categories of public servants; 3) are presented in the form of prohibitions or certain positive rules (standards); 4) mainly have the consequence of bringing a public servant to disciplinary responsibility, c. including up to the dismissal of a person from public service.

3. Among the main types of special restrictions that are applied during service for public servants, the following should be highlighted: restrictions on political activity: bans on membership in political parties, public expressions of political views, use of party symbols, participation in political campaigns, organizing and participating in strikes, impossibility of being a candidate for elected positions; restrictions on confirmation of integrity, which result in dismissal from public service: failure to fill out a declaration of integrity, refusal to undergo a polygraph examination; restrictions in the field of interpersonal communication: prohibitions on showing incontinence, using obscene language, provoking conflicts, expressing threats, committing immoral acts, humiliating honor and dignity, restrictions on the choice of clothing during the performance of official duties.

Key words: special restrictions, public service, state service, law enforcement agencies, police, prosecutor's office, court, Bureau of Economic Security of Ukraine, State Bureau of Investigation of Ukraine, National Anti-Corruption Bureau of Ukraine.

Список використаних джерел:

1. Комірчій П. О. Публічна служба в правоохоронній сфері та правоохоронна функція держави. *Юридичний бюлетень*. 2018. Випуск 7. Ч. 2. С. 69-76.
2. Столбовий В.М. Службові правовідносини у сфері публічної безпеки та порядку. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 1. С. 150-153. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2019/41.pdf (дата звернення 03.03.2024).
3. Прокоф'єв М. М. Адміністративно-правове регулювання державної служби в правоохоронних органах: дис. ... докт. філос. за спец. 081 – Право. Львів, 2021. 248 с.
4. Малиновський В.Я. Публічна служба в Україні: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 312 с.
5. Ботвінов Р.Г. Військова служба України як інститут публічної служби. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. № 3 (34). С. 128-134.
6. Сахній А.В. Правовий аналіз еволюції поняття та змісту військової служби. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 374-378. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/88> (дата звернення 21.02.2024).

7. Тогобіцька-Громова А.А. Адміністративно-правові засади публічної служби в органах прокуратури. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 3 (24). С. 108-111.
8. Шевченко А. Правовий статус державного службовця в судовій системі. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. №. 4. Ч. 1. С. 147-151. DOI: <https://doi.org/10.35774/app2019.04.147>.
9. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#n622> (дата звернення 11.03.2024).
10. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text> (дата звернення 11.03.2024).
11. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення 14.03.2024).
12. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів від 27.04.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text> (дата звернення 15.03.2024)
13. Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014 № 1682-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18#Text> (дата звернення 17.03.2024).
14. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1881> (дата звернення 18.03.2024).
15. Кодекс суддівської етики затверджений XI черговим з'їздом суддів України 22.02.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text> (дата звернення 21.03.2024).
16. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text> (дата звернення 21.03.2024).
17. Про введення в дію Правил професійної етики працівників Державного бюро розслідувань: наказ Державного бюро розслідувань від 16.01.2021 № 30. URL: <https://dbr.gov.ua/assets/files/kodeks-etiki/doc015.PDF>. (дата звернення 21.03.2024).
18. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення 22.03.2024).
19. Кодекс етики працівників Національного антикорупційного бюро України: наказ Національного антикорупційного бюро України від 01.09.2016 № 242. URL: <https://tinyurl.com/25tlmcc3> (дата звернення 22.03.2024)
20. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28.01.2021 № 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (дата звернення 24.03.2024).
21. Про затвердження Правил професійної етики працівників Бюро економічної безпеки України: наказ Бюро економічної безпеки від 30.06.2022 № 129. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0943-22#Text> (дата звернення 25.03.2024).